

Svi ključni akteri, od donosioca odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, preko samih komunalnih preduzeća, pa do najšire javnosti, lako se mogu saglasiti oko toga da u komunalnom sektoru nešto treba menjati i poboljšati.

U narednom tekstu dat je jedan koncept restrukturiranja JKP (reforme komunalnog sektora) koji treba da dovede do poboljšanja praktično svih ključnih parametara.

KONCEPT RESTRUKTURIRANJA JKP U 4 KORAKA (REFORMA KOMUNALNOG SEKTORA)

Koncept restrukturiranja treba posmatrati kao nedeljivu celinu i kao proces u kome su sva 4 koraka međusobno usaglašena i kompatibilna.

Na samom početku, naravno treba biti svestan dosta loših početnih pozicija, ali treba jasno postaviti ciljeve do kojih dovode preduzete mere.

Celovit postupak restrukturiranja podrazumevao bi :

- (1) prethodnu saglasnost oko ključnih opredeljenja ;
- (2) konsolidaciju stanja u komunalnoj privredi ;
- (3) planiranje promena i harmonizovanje propisa ;
- (4) formalni postupak restrukturiranja.

1. Prvi korak - Ključna opredeljenja

Komunalnu oblast, pošto ona ima širi društveni značaj, nije moguće posmatrati izolovano. Zato već na početku treba testirati reformu tako što bi se definisala ključna opredeljenja i oko njih dobila što šira podrška svih ključnih aktera, uključujući i punu saglasnost na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti.

Ovo znači da već na početku treba imati jasne odgovore na nekoliko pitanja i dilema među kojima izdvajamo:

PITANJE	STAVOVI KOMUNALNE PRIVREDE
Da li želimo da zadržimo punu državnu kontrolu nad objektima komunalne infrastrukture kao izvora monopola?	DA Državna kontrola nad objektima komunalne infrastrukture kao izvora monopola, apsolutno treba da bude zadržana. Razlozi : Iskustva drugih nedvosmisleno pokazuju da su mnogo bolje prošle države u tranziciji koje nisu dozvolile da u komunalnom sektoru, državni monopol bude zamenjen privatnim.
Da li želimo da stvorimo uslove da u komunalnu oblast uđe privatni kapital, i u	DA Ali pod kontrolisanim uslovima i samo u onim komunalnim delatnostima čije obavljanje

<p>kojim delovima?</p>	<p>nije neposredno vezano za komunalnu infrastrukturu (lakši komunalni servisi)</p> <p>Ovo praktično znači da za privatni kapital treba otvoriti prostor u obavljanju delatnosti čišćenja javnih gradskih površina, održavanja javnog zelenila, pružanja pijačnih i parking usluga, reciklaži sekundarnih sirovina, zoohigijeni i drugim lakšim komunalnim servisima, dok taj prostor treba maksimalno ograničiti kada se radi o bazičnim komunalnim uslugama (vodosnabdevanje, daljinsko grejanje, šinski i trolejbuski prevoz, deponije komunalnog otpada, upravljanje grobljima i pogrebne usluge...)</p>
<p>Da li želimo da korporatizujemo postojeća JKP ?</p>	<p>DA Postojeća JKP treba da se transformišu u društva kapitala čime dobijaju veću tržišnu slobodu</p> <p>Ovde je potrebna i doza opreznosti zato što preko tržišta akcija ili udela u budućnosti lako može doći do prikrivenog gubljenja državne kontrole nad objektima komunalne infrastrukture, tako da oblike i pravne forme od početka treba postaviti tako da se ovaj rizik smanji ili potpuno eliminiše.</p>
<p>Da li u slučaju transformacije u društva kapitala treba odmah otvoriti prostor za manjinske suvlasničke pakete ili „sitne“ akcionare – zaposlene ili građane?</p>	<p>DA u slučaju transformacije u akcionarska društva.</p> <p>NE u slučaju transformacije u društva sa ograničenom odgovornošću.</p>
<p>Da li postojeća komunalna preduzeća treba da reorganizujemo u pravcu njihove specijalizacije i fokusiranja na osnovne delatnosti ili im treba dati prostor za veću tržišnu slobodu?</p>	<p>DA, NE i MOŽDA Odluka o ovome treba da bude donesena na nivou lokalne samouprave u zavisnosti od tipa postojećeg komunalnog preduzeća, veličine opštine i drugih specifičnosti</p>
<p>Da li i koliko smo spremni na „bolne“ korake: osetniji rast cena komunalnih usluga, otpuštanje viška zaposlenih u administraciji JKP, profesionalizaciju upravljanja .</p>	<p>DA Spremni smo na sve bolne korake u cilju ozdravljenja stanja u komunalnoj privredi.</p>

2. Drugi korak- Konsolidacija

Zbog zaštite javnog interesa, bez obzira na buduća rešenja, treba preduzeti mere kojima se poboljšavaju ključne performanse postojećih komunalnih preduzeća kao vršilaca komunalnih delatnosti.

Najvažnije mere koje u interesu svih korisnika komunalnih usluga treba preduzeti ODMAH su:

- Završiti proces evidentiranja nepokretne imovine JKP ;
- Racionalisanje svih vidova troškova JKP kroz postojeće mehanizme kontrole na nivou lokalnih samouprava ;
- Ograničenja i kontrola zaposlenosti u JKP tako što bi se na osnovu unapred definisanih pokazatelja utvrdio optimalni broj angažovane radne snage po pojedinim delatnostima;
- Korekcija cena komunalnih usluga na osnovu podzakonskog akta koji bi trebalo doneti -jedinstvene metodologije za određivanje cena svih komunalnih usluga ;
- Mere za poboljšanje stepena naplate potraživanja kroz bolju pravnu zaštitu zarađenog prihoda, bolju komunikaciju sa korisnicima usluga i druge mere ;
- Usmeravanje sredstava amortizacije radi obnavljanja dotrajale opreme i poboljšanja starosne strukture komunalnih vozila

3. Treći korak - Planiranje promena i harmonizovanje propisa

Iz nedavno usvojene Fiskalne strategije od 01. novembra ove godine i drugih najava iz Vlade Republike Srbije, jasno je naglašeno da ceo javni sektor u narednoj 2014.-toj godini očekuju strukturne reforme koje treba da doprinesu ukupnoj budžetskoj konsolidaciji i privrednom oporavku.

Radi ostvarenja ovog cilja u Fiskalnoj strategiji je najavljeno donošenje Programa restrukturiranja svih naših javnih preduzeća. Jedan važan deo tog programa svakako treba da bude Nacionalna strategija restrukturiranja JKP na osnovu koga će opštine da transformišu postojeća komunalna preduzeća u pravcu efikasnijeg i racionalnijeg pružanja komunalnih servisa.

Ovaj dokument u osnovi treba da restrukturiranje JKP posmatra kao proces i da promoviše i nametne obavezno i celovito planiranje promena na nacionalnom i lokalnom nivou odlučivanja. Nacionalna strategija trebalo bi da obradi i sadrži najmanje sledeće celine:

1. Razlozi za donošenje Nacionalne strategije i pravni osnov
2. Plan aktivnosti na nacionalnom nivou odlučivanja
 - Formiranje implementacionog nacionalnog tela i utvrđivanje njegovih nadležnosti
 - Identifikovanje „tankih mesta“ u propisima i priprema predloga izmena i dopuna sistemskih rešenja
 - Način vršenja kontrole nad pitanjima iz nadležnosti Republike (zaštita prirodnih dobara, zaštita životne sredine, objekti od regionalnog značaja...)
3. Sadržaj obaveznog plana restrukturiranja komunalnih sistema koji se donosi na nivou lokalnih samouprava
 - Postojeći vršioци komunalnih delatnosti (JKP, Mesne zajednice, verske zajednice, privatni partneri..) i njihove nadležnosti
 - Popis svih objekata komunalne infrastrukture, ocena stanja i potrebna ulaganja u rekonstrukciju ili izgradnju

- Dostignuti stepen zadovoljavanja komunalnih potreba na teritoriji JLS (svih 14 komunalnih delatnosti)
 - Broj, model i kapaciteti privrednih subjekata kojima će u buduće biti povereno obavljanje komunalnih delatnosti
 - Promena pravne forme, status, podela, pripajanje izdvajanje tržišnih nekomunalnih delatnosti iz postojećih komunalnih preduzeća
 - Oblici i način kontrole na nivou lokalne samouprave radi zaštite opšteg (javnog) interesa
4. Sugerisani modeli restrukturiranja komunalnih preduzeća
- Model 100% državnog komunalnog preduzeća
 - Model mešovitog komunalnog preduzeća sa preko 50% državnog vlasništva
 - Model mešovitog komunalnog preduzeća u kome lokalna samouprava ima manje od 50% vlasništva
5. Analiza rizika
- Rizik od zloupotrebe monopolskog položaja
 - Rizik od zastoja u vršenju javnih funkcija u toku restrukturiranja
 - Drugi rizici i mere kojima će se svi rizici smanjiti i svesti na razumnu meru

4. Četvrti korak – Formalni postupak restrukturiranja

Sam postupak restrukturiranja, pošto su prethodne pretpostavke ispunjene, podrazumeva donošenje odgovarajućih odluka na nivou više od 150 lokalnih samouprava sa različitim stepenom razvijenosti i nizom specifičnosti, a na osnovu i u skladu sa prethodno donetim planom celovitog zadovoljavanja komunalnih potreba građana i drugih korisnika komunalnih usluga na teritoriji konkretne jedinice lokalne samouprave.

Opštinske/gradske uprave u saradnji sa postojećim vršiocima komunalnih delatnosti bi trebalo da donesu Lokalni plan restrukturiranja javnih komunalnih preduzeća .

Skupština jedinice lokalne samouprave bi trebala da po proceduri koja je utvrđena statutom i drugim aktima donese odluke o statusnim pitanjima (postupak dodele ugovora o poveravanju komunalnih delatnosti, izmene osnivačkih akata, odluke o izdvajanju ili pripajanju delova preduzeća i sl.)

Ono što je za ceo postupak veoma važno je da se od početka do kraja vodi potpuno transparentno. To znači da zaposleni u komunalnim preduzećima, stručna i najšira javnost u svim fazama treba da dobijaju pravovremene i potpune informacije o nameravanim promenama.